DE **GETUIGE**

KRISTOF VAN GESTEL

Kunstenaar, studiegenoot en vriend van Vanden Eynde.

'Alles zat jaren geleden al in zijn hoofd'

'Het knappe is dat hij het dóét. Neem nu *Plastic Reef*: esthetisch is het een knap werk, maar minstens even knap is hoe hij het gemaakt heeft. Hoe hij jarenlang de wereld is afgegaan met een boot om plastic op te vissen, dat in kisten heeft opgestuurd en er in zijn atelier een sculptuur van heeft gesmolten: dat is wat evenzeer zijn verhaal maakt.
'Zijn drive is indrukwekkend. Hij blijft doorwerken: aan zijn reizen, aan zijn huis, aan zijn werk. Alles wat hij beleeft, had hij jaren geleden al in zijn hoofd zitten. Ik herinner me van onze studententijd aan Sint-Lucas in Gent dat hij een huis in Frankrijk wilde en de wereld wilde afreizen. Die twee heeft hij ondertussen. Maarten twijfelt niet: hij beslist iets en doet dat gewoon. Dat is waar die drive vandaan komt, denk ik.
'Een goede kunstenaar is voor mij iemand die kan inspireren. Maarten doet dat, niet alleen met zijn werk, maar ook met zijn leven. De ervaringen van zijn reizen, zijn kijk op vriendschap, de wereld en de wetenschap. Hij slaagt erin dat engagement in zijn kunst te steken en mensen daarin mee te nemen – hij is heel genereus als mens. En met engagement bedoel ik dan niet posters maken voor Greenpeace, maar wel werk maken dat een relatie heeft met de wereld. Hij slaagt erin zijn hele leven in zijn werk te krijgen. Zoiets kun je alleen maar inspirerend vinden.'

▸ portkist met plastic afval – stukken speelgoedbootjes, de afgebroken spuitkop van een fles ruitenwasser, het gebleekte hoofd van wat vermoedelijk ooit een Mickey Mouse-pop is geweest. Het zijn de sporen van *Plastic Reef*, de blikvanger van Vanden Eyndes werk en recent nog te zien op Manifesta in Genk. Voor het project trok hij op bootexpeditie naar de vijf *gyres*, ringvormige zeestromingen waar het plastic afval in de zee zich verzamelt als een reusachtige plasticsoep, om plastic te vissen. Een vijf jaar durende wereldreis, die hem tussen 2008 en 2012 van Mauritius over de Paaseilanden tot de Azoren leidde.

'Het moeilijke deel was dat afval thuis krijgen', zegt Vanden Eynde. 'Het is niet meteen handbagage, en dus moest het met de post. Ik denk dat ik zestig kisten plastic afval naar België heb laten vliegen. Het probleem is: laat een kist van dertig kilo verdacht uitziend plastic vanuit Zuid-Amerika naar hier vliegen, en zowat élke beambte die het onderweg onder ogen krijgt, denkt hetzelfde: drugssmokkel. Meer dan eens ben ik het op de douane hier moeten gaan uitleggen. Maar op één kist na zijn ze wel allemaal aangekomen.'

Het plastic smolt hij, hier in de serres van Verbeke Foundation, met een dakbrander tot een steeds maar aangroeiende sculptuur. Het uiteindelijke resultaat: een reusachtig beeld van 4,5 meter bij 5,5 meter, goed voor één ton plastic. Het heeft iets van een monumentaal modern koraalrif – vandaar: *Plastic Reef*.

'Het is een fantastisch materiaal, plastic, maar wat we ermee doen, is verschrikkelijk. Door fotodegradatie valt alle plastic in kleine stukjes uiteen, stukjes zo klein dat je ze niet meer gefilterd krijgt. We vergiftigen onze eigen zeeën en voedselketen ermee. Plus: het zal ons overleven: het duurt vijfhonderd jaar voor plastic volledig afgebroken is. De laag plastic op onze aarde zal er nog zijn als wij al lang weg zijn. En niemand lijkt daarbij stil te staan.'

Hoe belangrijk is engagement in je werk?

VANDEN EYNDE: Heel belangrijk. Het is de reden waarom ik kunst maak. Maar engagement is voor mij niet noodzakelijk de wereld willen redden. Laat ons eerlijk zijn: dat ga ik niet doen door met een dakbrander plastic te smelten. Engagement is: een relatie tot de wereld van vandaag hebben. Dat is waar ik mijn inspiratie haal: uit mijn reizen, uit de wetenschap, uit andere culturen.

Ik kijk wel op naar mensen als Marcel Broodthaers, Panamarenko of Magritte, maar eigenlijk haal ik niet zo veel inspiratie bij andere kunstenaars. De kunstwereld is een heel kleine, op zichzelf gerichte wereld. Ik heb meer nodig. Kunst die over kunst gaat,

Kunstenaar MAARTEN VANDEN EYNDE verbouwt de wetenschap van de toekomst. 'De wetenschap zoekt, niet om een eventuele toepassing van die kennis, maar om de puzzel compleet te maken. Verschilt niet zo van wat een kunstenaar doet, toch?'

kunst die louter refereert aan andere kunst, vind ik vreselijk saai. Ik zie veel artiesten werken rond emotie, verf of kleur: voor mij is dat te dun. Ik heb andere lagen nodig – en engagement is daar zeker één van.

Heeft engagement niet de neiging om kunst te reduceren tot een soort Greenpeace-flyer?

VANDEN EYNDE: Ik snap wat je bedoelt, maar voor mij is het niet zo. Engagement is de reden waarom ík kunst maak, maar daarom moet dat voor de kijker nog niet zo zijn. *Plastic Reef* kan ook een vreemdsoortige, kleurrijke sculptuur zijn, als je dat wilt. De *Homo stupidus stupidus* kun je perfect als een grap interpreteren, eerder dan als een kritiek. En is de Ikea-vaas een kritiek op Ikea, een kritiek op de archeoloog die een kopje

restaureert tot een vaas of een knipoog naar de utopische poging om ons verleden in elkaar te puzzelen? Het is nooit één ding.

Engagement hoeft ook niet te betekenen dat je de wereld wilt veranderen. Je moet het niet afmeten aan de impact die je hebt. Zoals ik net zei: het is in de eerste plaats een dialoog met de wereld.

Je bent niet de enige die zo lijkt te denken. Engagement is de jongste jaren bezig aan een terugkeer in de kunsten – ik denk aan Jozef Wouters' *Zoology of Recently Extinct Species*, het activisme van Benjamin Verdonck, of de *Coca-Cola Vase* van Ai Weiwei. Is dat een antwoord op een te enge kunstwereld?

VANDEN EYNDE: Het lijkt wel een beweging, ja, ook als je naar het aantal tentoonstellingen kijkt die expliciet over de wereld handelen. Maar ik denk dat het niet zozeer een reactie is op de kunstwereld dan wel een reactie op de wereld. We leven op een historisch moment in het bestaan van de mensheid. We botsen op de grenzen van de groei. In de eerste plaats qua bevolking, maar ook op het vlak van natuurlijke grondstoffen, verstedelijking of landbouw. Ik bedoel: we gebruiken momenteel alle landbouwgrond die er te gebruiken valt. Zodra er grond gebruikt wordt voor iets als biodiesel, stijgen de voedselprijzen. We zitten op alle vlakken aan de limiet van onze groei.

En tegelijk zijn we één groot experiment aan het uitvoeren. Zelfs als we de CO_2-uitstoot onder controle krijgen, weten we pas binnen dertig jaar wat de impact ervan zal zijn. Welk ▸